

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за треће тромесечје 2022. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
ТЗ	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

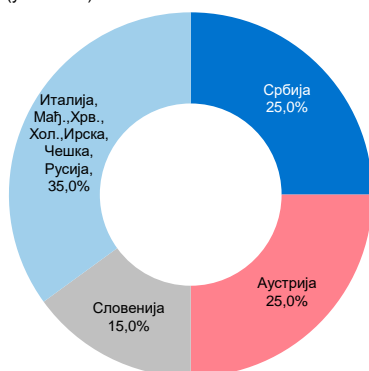
Друштва за (ре)осигурање

На крају ТЗ 2022. године у Републици Србији пословало је 20 друштава за (ре), што је непромењен број у односу на исти период претходне године. Искључиво пословима осигурања бавило се 16 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се четири друштва, док искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем по шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају ТЗ 2022. године, њих 15 је у већинском страном власништву.

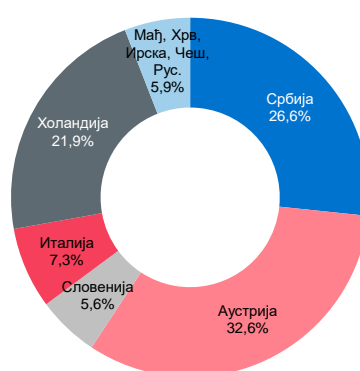
Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају ТЗ 2022. године у: премији животних осигурања са 85,8%, премији неживотних осигурања са 61,1%, укупној имовини са 73,4%, као и у броју запослених са 65,1%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2022)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2022)

Извор: Народна банка Србије.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

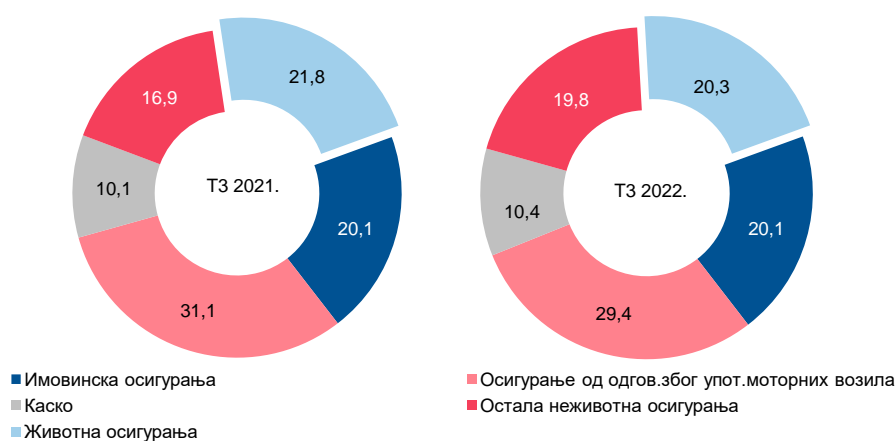
Поред друштава за (ре)осигурање на тржишту, на крају Т3 2022. године, послује и: 17 банака, осам давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 109 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 79 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 4.300 активних овлашћених лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т3 2022. године износила је 99,4 млрд динара (846 млн евра или 897 млн долара),² што представља раст од 12,2% у односу на исти период претходне године.

У структури премије, учешће премије животних осигурања са 21,8% у Т3 2021. године смањило се на 20,3% у Т3 2022. године, услед већег номиналног раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања (у Т3 2021. и Т3 2022. у %)

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у Т3 2022. слична је структури у истом периоду 2021. године, уз највеће учешће осигурања од одговорности због употребе моторних возила у укупној премији од 29,4%. Затим

² Према просечној вредности средњег курса Народне банке Србије за посматрани период.

следе животна осигурања са 20,3%, имовинска осигурања са 20,1%, и осигурање моторних возила – каско са 10,4%.

Премија неживотних осигурања у ТЗ 2022. године порасла је за 14,3% у односу на исти период 2021. године. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила порасла је за 5,8%, премија имовинских осигурања за 12,3%, премија осигурања моторних возила – каско за 16,0%, а премија добровољног здравственог осигурања за чак 40,9%.

Наведени раст премије добровољног здравственог осигурања прати и раст учешћа премије ове врсте осигурања са 6,0% у ТЗ 2021. године на 7,6% у ТЗ 2022. године. При томе, око три четвртине тржишта покривају четири друштва за осигурање.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих, и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у ТЗ 2022. године бележи раст од 9,6% у односу на исти период 2021. године, уз учешће од 2,5%.

У ТЗ 2022. године није дошло до промена у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини укупне премије и премије животних осигурања, која у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање учествују са 75,5% и 83,2%, респективно. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије неживотних осигурања, која у премији овог сегмента тржишта учествују са 76,3%.

Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, умерена је и на крају ТЗ 2022. године износи 1.236³.

³ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	30. 9. 2021.			30. 9. 2022.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	23383	26,4	1	25926	26,1	1	-
Ђенерали	17630	19,9	2	19094	19,2	2	-
ДДОР	10475	11,8	3	11406	11,5	3	-
Винер	9595	10,8	4	11205	11,3	4	-
Триглав	6462	7,3	5	7294	7,4	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	20849	30,1	1	23053	29,1	1	-
Ђенерали	12207	17,6	2	13821	17,5	2	-
ДДОР	8920	12,9	3	9750	12,3	3	-
Винер	5711	8,2	5	7066	8,9	4	раст
Триглав	5874	8,5	4	6757	8,5	5	пад
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	5423	28,1	1	5273	26,1	1	-
Винер	3884	20,1	2	4139	20,5	2	-
Граве	2690	13,9	3	2874	14,2	3	-
Дунав	2535	13,1	4	2873	14,2	4	-
ДДОР	1555	8,0	5	1655	8,2	5	-

Извор: Народна банка Србије.

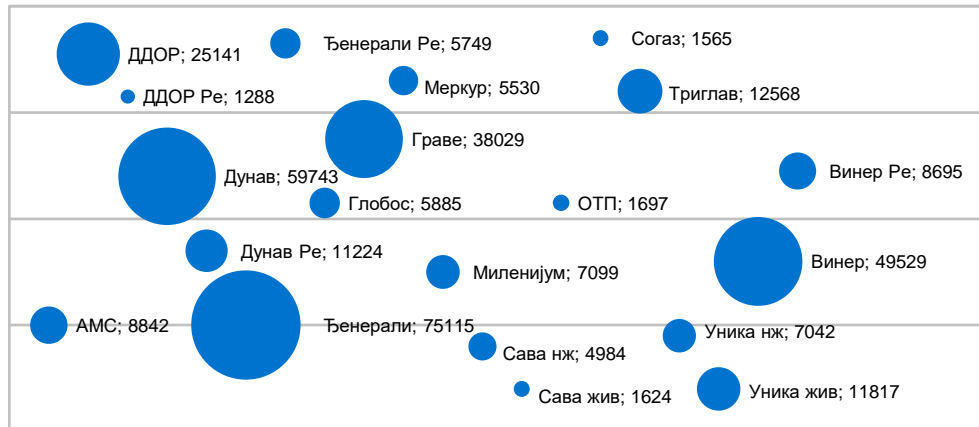
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају Т3 2022. године на 343,2 млрд динара (2,93 млрд евра или 2,87 млрд долара),⁴ и то за 2,7% у односу на крај Т3 претходне године.

⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2022. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 30. 9. 2022, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

У Т3 2022. године није промењена ранг-листа пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 78,4%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	30. 9. 2021.			30. 9. 2022.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	76705	24,7	1	75115	23,8	1	-
Дунав	59756	19,3	2	59743	18,9	2	-
Винер	47093	15,2	3	49529	15,7	3	-
Граве	36705	11,8	4	38029	12,0	4	-
ДДОР	24936	8,1	5	25141	8,0	5	-

Извор: Народна банка Србије.

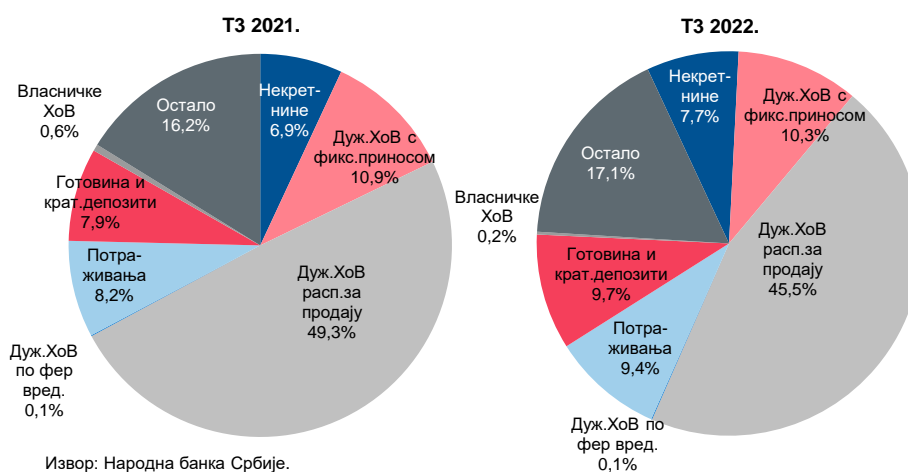
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 30. септембра 2022. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (45,5%), с фиксним приносом (10,3%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (0,1%), иза којих су следили: готовина и краткорочни депозити (9,7%), потраживања (9,4%), некретнине, постројења и опрема (7,7%) и техничке резерве

које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (7,5%) и остало⁵.

У поређењу са стањем на исти дан претходне године, може се закључити да потраживања, готовина и краткорочни депозити и некретнине повећавају учешће у Т3 2022. године, док дужничке хартије од вредности расположиве за продају смањују своје учешће.

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 30. 9. 2021. и 30. 9. 2022)

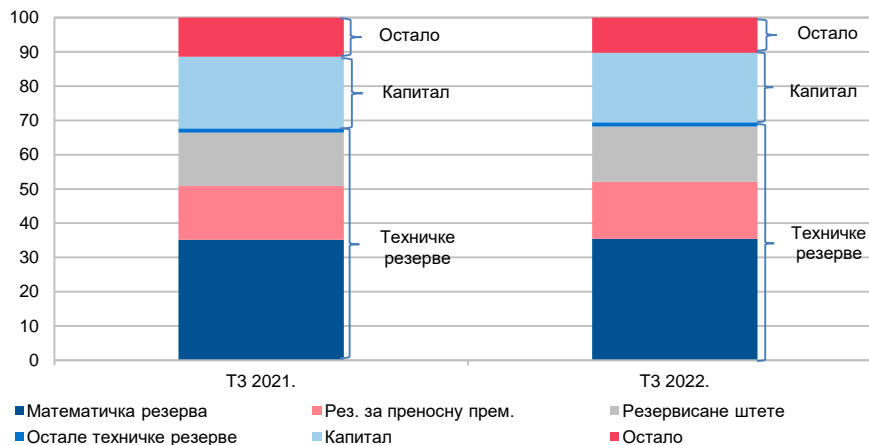

Структура пасиве

У структури пасиве друштва за (ре)осигурање на крају Т3 2022. године техничке резерве исказују учешће од 69,5%, а капитал 20,3%.

Капитал у износу од 68,5 млрд динара благо расте у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 0,1%. Техничке резерве у износу од 234,3 млрд динара бележе раст на крају Т3 2022. године од 5,7%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у Т3 2022. године од 3,8% у односу на исти период претходне године.

⁵ Остало у Графикону 1.3.2. обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких хартија од вредности с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале хартије од вредности у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

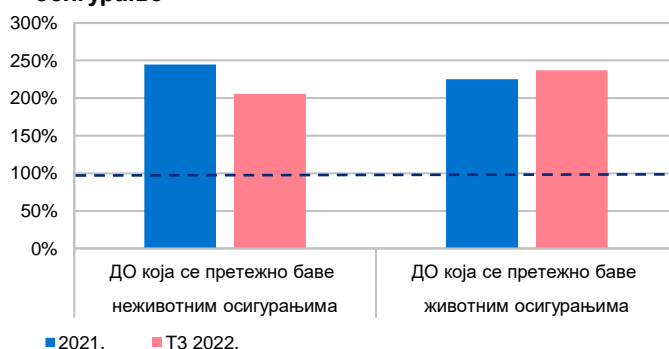
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање у великој мери зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, а пре свега од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 30. септембра 2022. године у Републици Србији износила је 50,5 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 23,2 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 205,8%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 236,9%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

2.2. Квалитет имовине

Учешће облика активе које може карактерисати отежана наплативост (нематеријална улагања, некретнине, пласмани у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе**, на крају Т3 2022. године је на задовољавајућем нивоу и износи 19,5%, док је на крају 2021. године износио 18,3%. На промену вредности овог показатеља утицао је већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен, са 7,2% на крају 2021. године на 6,9% на крају Т3 2022. године.

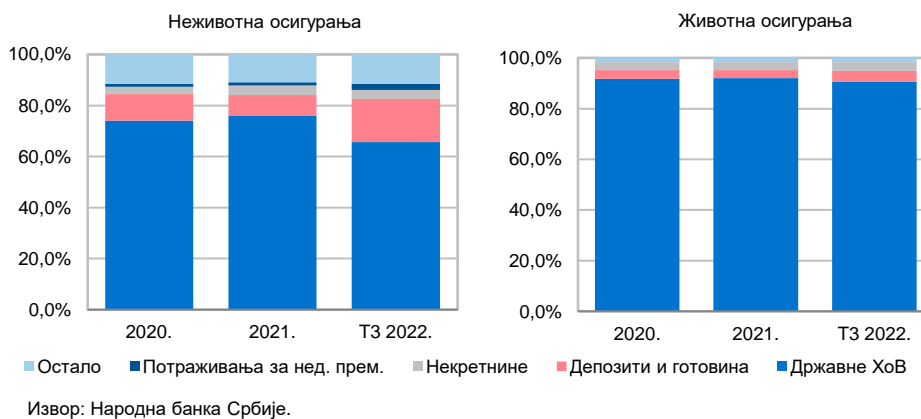
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само да се формира адекватни ниво техничких резерви, већ и да се средства техничких резерви улажу на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање*, у Т3 2022. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у ТЗ 2022. највећим делом су била уложена у државне хартије од вредности – 65,7%, а затим у депозите код банака и готовину – 16,9%, техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара – 10,9% и некретнине – 3,6%. Посматрано у односу на крај претходне године, смањило се учешће државних хартија од вредности, док се повећало учешће депозита и готовине, затим учешће техничких резерви на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (део категорије *Остало* у Графикону 2.3), као и учешће потраживања за недоспеле премије.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 90,7%, док улагање у депозите код банака и готовину, као и у некретнине, износи свега 4,2% и 3,4%, респективно.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже пре свега тржишним ризицима и ризику неиспуњења обавеза друге

уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима неживотних осигурања вредност комбинованог рација у самопридржају повећана је са 86,6% у Т3 2021. на 91,4% у Т3 2022. године. На кретање овог рација утицао је слабији раст меродавне премије у самопридржају од раста меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне активе и обавеза⁶ на нивоу свих друштава за (ре)осигурање, који је у Т3 2022. године износио 142,6%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима (осигурање од аутоодговорности) на крају Т3 2022. године бавило се 11 друштава за осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т3 2022. године номинално је порасла за 5,7%, али је и реално смањена за -7,3% у односу на исти период 2021. године.

Концентрација портфеља у овом сегменту смањена је с обзиром на то да у Т3 2022. три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 57,7% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 61,5% тржишта.

⁶ Ликвидна актива, у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т3 2022. године и истог периода 2021. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године, уз смањење броја запослених на 11.299, по стопи од –0,2%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 2,7% и износи 343,2 млрд динара;
- Капитал је благо порастао, за 0,1%, и износи 68,5 млрд динара;
- Техничке резерве су порасле за 5,7% и износе 234,3 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је повећана за 12,2% и износи 99,4 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 79,7% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања порасла је за 14,3%, при чему осигурања са значајнијим учешћем, као што су осигурање од одговорности због употребе моторних возила и имовинска осигурања, бележе номинални раст, али и реалан пад;
- Учешће животних осигурања је смањено услед већег раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

При посматрању наведених категорија треба имати у виду и инфлацију, која знатно утиче на њихово реално кретање.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито

банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планиран је наставак започетих активности на усклађивању с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на имплементацији *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на трећу фазу у којој се спроводи процес усклађивања регулаторног оквира, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања.

У условима утицаја растуће глобалне неизвесности испољене у 2022. години, као и утицаја пандемије вируса корона, који траје више од две године, улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима, односно осигураницима и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања, још више добија на значају. У том смислу, на изазове из међународног окружења у 2022. години Народна банка Србије је одговорила постепеним повећањем рестриктивности монетарне политике, као и референтне каматне стопе, ради обезбеђења повратка инфлације у границе циља. Такође, Народна банка Србије је правовремено донела низ добро одмерених мера за спречавање, смањење и отклањање негативних ефеката изазваних пандемијом вируса корона како би се обезбедили права и интереси корисника услуга осигурања и очувала стабилност пословања свих професионалних учесника на тржишту осигурања, односно обезбедио континуитет надзорне функције, што ће наставити да и надаље чини.